

B”H

Likkutei Sichos - Volume 13 | Matos 2

1. פרשתנו פרק לא, כו-מז:

ויאמר יהוה אל-משה לאמר: שׂא את ראש מלקוחם השׁבִי בְּאֲדָם ובְּבַהֲמָה אֶתְּהָ וְאַלְעָזֶר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה: וְחִצִּית אֶת-הַמִּלְקוּחַ בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לְצַבָּא וּבֵין כָּל-הָעֵדָה: וְהִרְמַת מִכֶּסֶּ לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לְצַבָּא אֶחָד נְפֹשׁ מִחַמֵּשׁ הַמֵּאוֹת מִן-הָאָדָם וּמִן-הַבְּקָר וּמִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן: מִמִּחְצֵיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה: מִמִּחְצֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ | אֶחָד | אֶחָד מִן-הַחֲמֹשִׁים מִן-הָאָדָם מִן-הַבְּקָר מִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן מִכָּל-הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹאִים שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזֶר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

וַיְהִי הַמִּלְקוּחַ יֵתֵר הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא צֹאן שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְחֲמִשָּׁת אֲלָפִים: וּבְקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף: וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף: וְנֹפֶשׁ אָדָם מִן-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר כָּל-נְפֹשׁ שְׁנַיִם וְשָׁלְשִׁים אֶלֶף:

וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֵלֶק הַיְצָאִים בַּצֹּבָא מִסִּפְרֵי הַצֹּאן שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלְשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן-הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים: וְהַבְּקָר שְׁשֶׁה וְשָׁלְשִׁים אֶלֶף וּמִכֶּסֶּ לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים: וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכֶּסֶּ לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים: וְנֹפֶשׁ אָדָם שְׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכֶּסֶּ לַיהוָה שְׁנַיִם וְשָׁלְשִׁים נְפֹשׁ: וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-מִכֶּסֶּ תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזֶר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

וּמִמִּחְצֵית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֲצָה מֹשֶׁה מִן-הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים: וַתְּהִי מִחְצֵת הָעֵדָה מִן-הַצֹּאן שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלְשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וּבְקָר שְׁשֶׁה וְשָׁלְשִׁים אֶלֶף: וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וְנֹפֶשׁ אָדָם שְׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמִּחְצֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הָאֲחֻז אֶחָד מִן-הַחֲמֹשִׁים מִן-הָאָדָם וּמִן-הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹאִים שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

Matos, 31:26-47:

The Lord spoke to Moses, saying, "Take a count of the plunder of the captive people and animals, you, together with Eleazar the kohen and the paternal leaders of the community. And you shall divide the plunder equally between the warriors who went out to battle and the entire congregation. And you shall levy a tax for the Lord from the

soldiers who went out to battle: one soul out of every five hundred, from the people, from the cattle, from the donkeys, and from the sheep. You shall take from their half and give it to Eleazar the kohen as a gift to the Lord. From the half belonging to the children of Israel you shall take one part out of fifty of the people, of the cattle, of the donkeys, of the sheep, and of all animals, and you shall give them to the Levites, the guardians of the Mishkan of the Lord." Moses and Eleazar the kohen did as the Lord had commanded Moses.

The plunder, which was in addition to the spoils that the army had spoiled, consisted of six hundred and seventy five thousand sheep. Seventy two thousand cattle. Sixty one thousand donkeys. As for the people, of the women who had no experience of intimate relations with a man, all souls were thirty two thousand.

The half that was the portion of those who went out to battle: the number of sheep was three hundred and thirty seven thousand, five hundred. The tax to the Lord from the sheep was six hundred and seventy five. Thirty six thousand cattle, of which the tax to the Lord was seventy two. Thirty thousand and five hundred donkeys, of which the tax to the Lord was sixty one. Sixteen thousand people, of which the tax to the Lord was thirty two people. Moses gave the tax which was a gift to the Lord, to Eleazar the kohen, as the Lord had commanded Moses.

And from the half allotted to the children of Israel, which Moses had divided from the men who had gone into the army. The community's half [consisted of] three hundred and thirty seven thousand, five hundred sheep. Thirty six thousand cattle. Thirty thousand five hundred donkeys. And sixteen thousand people.

Moses took one part out of fifty from the half of the children of Israel, the people and the animals, and gave them to the Levites, the guardians of the Lord's sanctuary as G-d commanded Moses.

2. רמב"ן על במדבר לא,לו:

ונתהי המחצה חלק היצאים בצבא. הצרף הכתוב לפרט הזה שיזכיר כמה המחצה וכמה המכס, להודיע כי מן היום שלקחו המלקום הזה עד שמנו אותו ונצו אותו והפרישו ממנו המכס ונתנוהו לאלעזר הכהן, מכל המקנה הגדול הזה לא מת אחד, וזה נס. וכן במחצת העדה ללוים.

Ramban on Bamidbar 31:36

The half that was the portion of those who went out to battle: This detail is necessary to mention in the verse how much was the half, and how much was the tax, to let it nbe

known that from the day they took the loot until it was counted and divided, and the tax was separated and given to Elazar Hakohen, not one from all of this great amount of cattle, died. This was a miracle. The same thing occurred with the half that went to the Jewish People and the tax to the Levites.

3. מלבי"ם על במדבר לא,לב:

ויהי המלקוח יתר הבז הודיע שלא היה בזה עול ליוצאי הצבא שלקחו מהם החצי שכבר היה בידם ונתנה להעדה שישבו בבית ולא עשו מאומה, כי לא לקח מהם רק מן השבי והמלקוח של האדם והבהמה אבל מן הבזה שהוא המטלטלין לא לקחו מהם והיה להם לבדם, והבזה היה רב כ"כ עד שהמלקוח לא נחשב נגדו למאומה והמלקוח היה רק יתר הבז, ר"ל הבז היה העקר והמלקוח היה נגדו רק כמותר שנותר מן הבז שלא לקחוהו לעצמו כמו הבז שכתוב אנשי הצבא בזו איש לו וכתב הרמב"ן שמה שהאריך בפרטי החשבונות הוא להראות שהיה גם בזה שלא מת א' מן האדם והבהמה, ובפרט שדפקום דרך רב ממדין עד ערבות מואב ואח"כ חנו שבעת ימים והטהרו ולא מת א' מן המלקוח, וגם מודיענו שלא נגנב א' מהם, ושלא לקחו מהם לאכילתם כי חשבוזה לגזל הגם שכפי הדין היו יכולים לקחת כמ"ש רק אשר אכלו הנערים, ובא ללמד ג"כ שבמדין לא היה נוהג המצוה של ואכלת את שלל אויביך. שלכן נצטוו להגעיל כלי מדין ולא כלי סיחון ועוג ששם היו מצווים ואכלת את שלל אויביך ואפי' קדלי דחזירי הותר להם וכמ"ש הרמב"ן ולא כן במדין:

4. ספר המצוות להרמב"ם, שרש ג':

שאינן ראוי למנות מצות שאין נוהגות לדורות. דע כי אמרם (מכות כ"ג:) תרי"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני מורה על היות זה המספר מהמצוות הנוהגות לדורות, כי מצות שאין נוהגות לדורות אין קשר להן בסיני הן שנאמרו בסיני או בזולתו...

ואני נפלא מזה שמנה אלו הלאוין . . שמנה תרומת המכס . . ולא יסופק לבעל שכל כי אלו כולם מצות נאמרו לו למשה בסיני צווי ואזהרה, אך היו כלם לפי שעה ואינן נוהגות לדורות, ולכן לא ימנו...

It is not proper to count Mitzvos that are not observed in the future generations. Know that when our sages say that 613 Mitzvos were said to Moshe at Sinai, this was the number of Mitzvos that are to be observed for future generations, for Mitzvos that are not observed in future generations have no connection to Sinai, whether they were said at Sinai or elsewhere...

I wonder on he [the Baalei Halachos Gedolos] who counted these prohibitions . . such as the contribution of the taxes [on the loot of Midian], . . and it is not a doubt to any logical individual that these were told the Moshe at Sinai as a command or prohibition,

but were intended for that time and are not to be observed in the future, and therefore should not be counted [in the count of 613]..

5. גמרא מנחות עז, ב:

תְּרוּמַת מִדְיָן אֵינָה נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת.

Talmud Menachos 77b:

The contributions from the loot of the battle with Midian is not a Mitzvah that is observed for generations to come.

6. נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה רא:

ועין שאני מגזע רש"י יגעת ליישב דברי רש"י על נכון ונתתי לב ליישב גם דברי הרמב"ן בהשגותיו על השרשים שהקדים הרמב"ם בספר המצות שלו בשורש השלישי שתמה הרמב"ם על בעה"ג שמנה תרומת מדין במספר תרי"ג מצות והיא היתה רק לשעה. וכתב הרמב"ן בסוף השורש הזה שאולי סובר בעל ההלכות בפרשת תרומת המכס שהיא פרשה מלמדת לדורות בכל מלחמות הרשות להקריב מן הבא בידם תרומה לה' כו'. ועל זה השיב בעל זוהר הרקיע הביאו המגילת אסתר שהרי במנחות ע"ז ע"ב הקשו בגמרא ונילף מתרומת מדין ומשני דנין דבר הנוהג לדורות כו' ואל יוכיח תרומת מדין שאינה נוהגת לדורות. ובאמת זו היא תמיה גדולה בעיני על מאור עינינו הרמב"ן שיהיה ח"ו נעלם ממנו סוגית הגמרא. ולכן אומר אני שאף בלי הקדמת דברי הסוגיא הנ"ל ג"כ אי אפשר לומר שתורמת מדין תהיה נוהגת לדורות כי אם בתרומה שהופרש מחלק אנשי הצבא אבל מה שהופרש מחלק העם איך אפשר לומר בו שינהג לדורות ואטו היה לדורות להעם היושבים בביתם חלק בביזה הלא כל הביזה הוא להיוצאים למלחמה ופוק חזי בימי דוד שלא רצו ליתן חלק אפילו להיושבים על הכלים עד שדוד שם חק ומשפט כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלוקו כמבואר בקרא שמואל א' קאפיטל למ"ד אבל העם הנשארים בביתם ולא ירדו למלחמה כלל אין להם חלק בביזה כלל ולכן אם דעת בעה"ג שהיא מצוה לדורות היינו יוצאי צבא שיתנו לכהן כמו שניתן אז לאלעזר. ובסוגיא זו דמנחות יש לנו לדקדק דהרי בברייתא בתחלת הסוגיא כבר השיב ת"ל ממנו תרומה לה' כו' וא"כ איך הקשו כאן דנילף מתרומת מדין והרי בתרומת מדין לא כתיב רק תרומת ה' אבל לא כתיב ממנו ובשלמא מה שהקשה מתרומת חלה אתי שפיר שהרי באמת השיב דנין דבר שנאמר בו ממנו ואף שכבר מבואר זה בברייתא ראשונה נגד בכורים מכל מקום הביא דברי ר' ישמעאל שאמר זה נגד חלה ור' ישמעאל תנא הוא ואין להקשות עליו שכבר שנינו בברייתא אבל על תרומת מדין קשה. ולכן נלע"ד שלא מצד ג"ש רצה ללמוד שנאמר כאן תרומה כו' אבל רצה ללמוד על פי מה דאיתא בירושלמי מסכת תרומות פ' ד' הלכה ג' אחד מחמשים אמר ר' לוי כתיב וממחצית ב"י תקח אחד אחוז מן החמשים כל מה שתאחז ממקום אחר הוא כזה כו'. ובאמת זהו אסמכתא כי שעה אינו מלמד לדורות והמקשה כאן היה סבר ללמוד ממה דכתיב אחד אחוז מחמשים שזה ילמד על תרומת תודה ועל זה השיב שתורמת מדין אינה נוהגת לדורות והיינו חלק העם אבל מחלק אלעזר מאנשי הצבא בלא"ה אין ללמוד דשם לא כתיב אחוז ועל זה אמר שפיר שאינו נוהג לדורות וא"כ דברי הרמב"ן וגם דברי רש"י נכונים:

7. צפנת פענח על במדבר לא, מב-מז:

"הנה כאן לא מנה כמה הוה החלק שנתן ללויים, משום דהנה בתוספ' תרומות, הובא ברש"י חולין דף קל"ז ע"ב, ותוס' בכ"מ ובירושלמי פ"ד, יליף מזה אסמכתא לשיעור תרומה [א' מנ'], והנה תרומה אסור במניין רק באומד, כמבואר במשנה שם וכ"מ, וזה נקט קרא אחוז רק אחוזה ולא מנה, וא"ש כאן".

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

מטות (חלק יג — שיחה ב)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת מטות-מסעי, כ"כו תמוז, ה'תש"פ (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ממות ב

רוצה (מאיזה טעם שיהי') להודיע כל פרטי המאורע, הרי מספיק להודיע חשבון המלקוח, ומעצמו מובן מספר המחצית השייכת לתופשי המלחמה וכמה הוא אחד מחמש מאות, וכן מספר המחצית השנית?⁵

ולאידך: אם (מצד איזה טעם) יש צורך לכתוב ג"ז בפרטיות – למה לא פרט גם החשבון דאחד מן החמשים אשר ללויים?

ולהוסיף – כיון אשר קושיות אלו הן בלימוד פשוטו של מקרא, הרי הן רש"י צריך לתרצן. וכמדובר כמ"פ⁶

הכל (חוקת כא, ג). ואף ששם אין זה נוגע לשום ציווי, הרי גם כאן אין נוגע כלל הודעת המספר בקרא – לענין הציווי.

(5) וכושיות הרמב"ן והאזה"ת.

ומה שתי האזה"ח (ש, הוא לגלות שהמכס ה' מלגיו כו'), וכן תי' המהרש"ל (יריעות שלמה עה"פ) על הקושיא למה מפרט מחצית בני' (להודיע לנו שכבר מסר משה המחצית לכל העדה כו' והם הפרישו ללויים כו' וטובת הנאה ה' לה אבל לא שיקחו אנשי צבא כו' והטובה להם) – אין רש"י מרמזו כלל.

(6) בנוגע להקושיא למה מפרש הכתוב גם סכום דמחצה השני' – פירשו המפרשים (רא"ם, משכיל לדוד, דבק טוב ועוד) שזוהי כוונת רש"י במ"ש עה"פ (לא, מג), וטהי מחצת העדה – כך וכך, לבאר שאין כוונת הכתוב לפרש סכום המחצה, כ"א שהוא כעין מאמר המוסגר שמחצית העדה – שהיא היתה כך וכך – לקח משה ממנו א' מחמישים כו'.

– אבל גם זה צריך ביאור כי: מאמר- המוסגר הזה מיותר לגמרי (וראה לקמן הערה 19).

(7) ראה לקו"ש ח"י ע' 13 ובהנסמן שם הערה

א. בפרשתנו מסופר, שלאחר שנצחו בני' את מדין, ויביאו את השבי ומלקוח וכו', צויה הקב"הי „שא את ראש מלקוח השבי באדם ובבהמה וגו' וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה היצאים לצבא ובין כל העדה [„חציו לאלו וחציו לאלו"]² והרמת מכס לה' מאת אנשי המלחמה וגו' אחד נפש מחמש המאות וגו' ונתתה לאלעזר הכהן וגו' וממחצית בני' תקח אחד אחוז מן החמשים וגו' ונתתה אותם ללויים וגו' ומסיים הכתוב³, „ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר צוה ה' את משה".

אח"כ מפרט הכתוב סכום המלקוח של כל מין ומין, סכום המחצית של כל מין ומין השייך לתופשי המלחמה, וחשבון המכס לה' ממנו, ומכל מין ומין בפרטיות, וכן סכום מחצית בני' מכל מין ומין, ומסיים „וממחצית בני' את האחוז אחד מן החמשים" – ואינו מפרט מספרם.

ולכאורה אינו מובן כלל:

למה מאריך הכתוב לפרט כל מספרים אלה – והרי דיו באמרו „ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר צוה ה' את משה". – מאי נפק"מ לדעת מספר המלקוח בכלל, ושל כל מין ומין בפרט?⁴ ואפילו אם נאמר שהתורה

(1) לא, כו"ל.

(2) פרש"י שם, כז.

(3) שם, לא.

(4) וכמו שלא פרט הכתוב השבי כו' במלחמת סיחון ועוג, אף שפשוט שגם שם ה' שבי (וכמובן גם מזה שרק במלחמת הכנעני החרומו

לקבוצות של חמשים ושל חמש מאות, בלי שיותר עודף! ובלשון חז"ל¹¹ אי אפשר לצמצם¹². ובמילא בנדוד¹³, מכיון שהציווי הי' ליקח מכס אחוז אחד מחמשים מחלק בני' ואחד מחמש מאות מחלק אנשי הצבא, הי' צ"ל הוספה בהציווי מה לעשות בנוגע להעודף.

לכן מפרט הכתוב „ויהי המלקוח גו" (כל המספרים בפרטיות) להודיע שהי' בנדוד" דיוק נפלא בכל מספרים אלו דבכל מין בפ"ע הי' מספר מדויק¹³, באופן שלקחו אחד אחוז מחמשים ואחד – מחמש מאות מהמחצית ולא הי' עודף כלל¹⁴.

אין לומר ע"ז נס היפך הטבע (כאברהם שלא נשרף בכבשן דאור כשדים וכיו"ב), כי אין הטבע מכריח שלא יהיו המספרים מדויקים, אבל אין זה שכיח כלל וכלל¹⁵.

(11) ובמכש"כ וק"ו וכו' מהענין שבחולין כח. ב. וש"נ.

(12) להעיר מפרש"י נשא (ז, פה) למדך שהיו כלי המקדש מכוונים כו'.

(13) ולהעיר שגם במנין בני' הי' בכל פעם בכל שבט מספר המתחלק לחמשים (במדבר א, כ"מג. שם ג, כ"לד. פינחס כו, ה"ג). ולכא"ו גם זה לא שכיח כלל וכלל. וצ"ע הטעם על זה. ואי משום שרי חמשים – הרי יש גם שרי עשרות ושרי מאות. ולהעיר מחמשים איש רצים לפניו (ש"ב טו, א. ועד"ז מ"ב א, ט. ועוד) – המורה על החשיבות בקבוצה כזו.

(14) עפ"ז יומתק דיוק לשון הציווי „אחד נפש מחמש המאות“, „אחד אחוז מן החמשים“ (לא, כח. ל) – בה"א הידיעה, כי מעיקרא בהציווי רמז שישנו רק מספר שלם של חמש מאות.

(15) ע"ד והאלקים אנה לידו (משפטים כא, ג).

כי דרכו של רש"י בפירושו עה"ת, לבאר כל דבר הקשה בלימוד פשוטן של כתובים. ומכיון שאין רש"י מתרץ קושיות הנ"ל, הרי מזה הוכחה שבלימוד הכתובים ע"פ פש"מ אין מקום לקושיות אלו.

הרמב"ן מתרץ⁸: „הוצרך הכתוב לפרט הזה שיזכיר כמה המחצה וכמה המכס להודיע כי מן היום שלקחו המלקוח הזה עד שמנו אותו וחצו אותו והפרישו ממנו המכס ונתנוהו לאלעזר הכהן מכל המקנה הגדול הזה לא מת אף אחד וזה נס, וכן במחצית העדה ללוים“.

אבל [מלבד שעדיין קשה למה לא פירט הכתוב המכס השייך ללוים, הרי] גם ע"פ פש"מ⁹, „לא עביד קודב"ה ניסא למגנא"¹⁰ – ולמה עשה הקב"ה נס זה? ואם בשביל שלא יחסר ממון ישראל – לא מצינו עשיית נס בשביל זה, וכמה דרכים למקום שלא יחסר ממון ישראל.

ב. הביאור בזה:

אם הי' כתוב בתורה רק ציווי הקב"ה ולאח"ז „ויעש משה וגו" ותו לא – מקום לשאלה גדולה ודוקא ע"פ פשוטות הענינים: ע"פ טבע, בשבי ומלקוח כו' באדם ובבהמה לא שכיח הוא כלל וכלל אשר המספר זכל מין ומין בפ"ע – יהי' מדוייק עד כדי כך שמחציתו של כל מין בפ"ע יחולק

(8) וראה מלבי"ם עה"פ.

(9) ראה לקו"ש ח"ה ע' 124 ואילך. ח"ו ע'

49.

(10) ראה דרשת הר"ן דרוש ח' הקדמה הא'.

וראה שבת נג, ב. ועוד.

שווין, יש עודף שלא נלקח ממנו מכס וכו'.

לכן מפרט הכתוב מספר מחצית בני, להודיע שסכום חצי הב' הי' בדיוק כסכום חצי הא', כי נעשה עוד ענין נפלא בלתי רגיל כלל וכלל, שלא מת אף אחד מכל האדם והבהמה – וגם בזה, כנ"ל, אין זה היפך הטבע ממש, וטעם הדבר בכדי שבני יוכלו לקיים ציווי הקב"ה, שלזה צ"ל מחצית בני ישראל בשוה¹⁸ למחצית אנשי הצבא¹⁹ ושלא יהי' עודף.

לאחרי שסיפר הכתוב כל הנ"ל אין צורך לפרט האחד אחוז מחמשים (וכנ"ל, שהוא מובן מעצמו), ומודיע רק בכללות – ויקח משה ממחצית בני את האחוז אחד מן החמשים וגו'.

(18) ויומתק עפ"י אריכות הכתוב (לא, מב) וממחצית בני אשר חצה משה מן האנשים הצובאים – דלכא"ו מה נוגע כאן להזכיר האנשים הצובאים [ומ"ש רש"י שם וממחצית בני אשר חצה משה – לעדה והוציאה להם מן האנשים הצובאים, הרי אין כוונתו לפרש הטעם למה נזכרו כאן, אלא לפרש פירוש התיבות – מחצית העדה שהוציא מן האנשים הצובאים (ראה מפרשים שם)].

כי זהו כעין הקדמה להפירוט שלאח"כ: מכיון שהי' צ"ל, אשר חצה משה מן האנשים הצובאים שבזה מודגש שחלק בני הי' צ"ל חצי (בשוה) מן החלק של האנשים הצובאים, לכן (מפרט אח"כ) ותהי מחצת העדה גו', וכבפנים.

(19) ועפ"י י"ל דכוונת רש"י בפירושו, ותהי מחצית העדה – כך וכך" (ראה לעיל הערה 6), שאין כוונת הכתוב לספר סכום המחצה באופן של מאמר המוסגר (כפי' המפרשים – הובא בהערה הנ"ל), כ"א להגיד הסכום, ש"כך וכך" הי', כי בלא"ה לא היינו יודעים אותו (וכנ"ל) שמסתבר שמתו כו"כ.

ג. אבל עדיין אינו מובן כל צרכו, דלכא"ו סוף-סוף הי' מילתא דלא שכיחא כלל וכלל, ולמה קרה כן בנדו"ד?

והביאור בזה – בל' הכתוב:

לאחרי הציווי, והרמת מכס לה' מאת אנשי המלחמה גו' א' נפש מחמש המאות גו' חוזר הכתוב ואומר, ממחציתם תקחו ונתתה גו'. מזה שהכתוב מדגיש, ממחציתם תקחו" – שלכא"ו תיבות אלו מיותרות הן – מוכח שרצה, הקב"ה¹⁶ שה, תקחו" דאחד מחמשים או דחמש מאות – יהי' מכל המחצית – ובאם הי' עודף – הרי מאותו עודף לא הייתה כל קיחה!¹⁷

ד. אבל עדיין אינו מובן: הקב"ה צוה לחצות את המלקוח, ז. א. שצ"ל ב' חלקים שווים; ולכאורה, מכיון שהמלקוח הי' במספר גדול כמפורש בקרא, בודאי עבר משך זמן רב משהתחילו למנות ועד שגמרו המנין. ולאחרי זה – כמפורש בקרא – חצו את המלקוח ולאחרי זה – הרימו המכס מן האדם גו' – וכרגיל אא"פ שבמשך כל זמן זה לא מת אף אחד מכל האדם והבהמה – ממספר עצום של שמונה מאות וארבעים אלה! ואם הי' מת אפילו רק אחד – אין החצאין

(16) ופשוט שאין מקום לשאלה בזה מאי טעמא – כמו שאין מקום לשאלה למה אחד מחמשים דוקא וכו'.

(17) להעיר מל"ת להאריז"ל כאן דבמחצית בני הי' המנין והרמת המכס (דלא כבאנשי הצבא, כ"א) צריך למנות א' לא' עד שמגיע לנ"ל כיון שנאמר, אחד אחוז מן החמשים. וא"כ – באם הי' עודף לא שייך בו (גמר ה)מנין.

ו. ההוראה מענין הנ"ל (ע"פ פשוטו של מקרא):

עד כמה גדולה חביבות קיום המצוות ע"י בניי – שכורכ ענינים דלא שכיחי כלל וכלל – קרו ונעשו ובלבד שבניי יקיימו מצוה בשלימותה! ולא רק בעת קיום המצוה מסבב הקב"ה שלא יהיו בלבולים ומניעות, אלא גם לפני בוא הזמן לקיום המצוה בפועל, מסבב סיבות וכו' – בכדי שלאחרי זמן רב – יהי קיום מצוה בשלימותה. וכבנידון דידן, שהאדם והבהמה של מדין הי' כאו"א מהם במספר מדויק, במשך זמן רב לא מת אף אחד אדם והבהמה וכו'.

והרי מובן שבכדי שבעת מלחמת בניי במדין יהי האדם והבהמה של מדין במספר מדויק של אלפים – צ"ל המשא ומתן של אנשי מדין, גידול מקניהם וכו' זמן רב לפני באופן המתאים לזה! בסגנון אחר: זמן ארוך לפני המלחמה סיבב הקב"ה כו"כ סיבות שיעסקו אנשי מדין במו"מ ויגדלו בהמותיהם באופן כזה, שבבוא הזמן, שיצטרכו בניי לקיים מצות ה', בשביל ומלקוח מדין יוכלו לקיימה בשלימותה!

ומזה ההוראה לכאו"א: אין להתרשם מכל בלבול ומניעה ועיכוב, ואם לפעמים נדמה כאילו אין ביכולת לקיים מצוה כו', אל יחוש, אלא נכון יהי לבו בטוח שהקב"ה סיבב ויסבב סיבות ועד שיוכל לקיים המצוות בשלימותן.

(משיחת ש"פ מט"ו, תשל"ב)

ה. ע"ד ההלכה יש לתרץ החילוק הנ"ל (שהכתוב מפרט מספר המכס של החצי השייך לתופשי המלחמה ולא השייך לבניי):

שיטת הבה"ג היא²⁰, שהחיוב ליטול המכס וכו' משלל מדין הוא במנין המצות. והרמב"ם²¹ חולק עליו, ולדעתו, כיון שאינה מצוה הנוהגת לדורות אינה נמנית במנין המצות. הרמב"ן בהשגותיו מתרץ שיטת הבה"ג, ומפרש כי הבה"ג ס"ל שתרומת מדין היא מצוה הנוהגת לדורות. ומקשה ע"ז בזהר הרקיע²², דהרי מפורש בגמ'²³ שתרומת מדין „אינה נוהגת לדורות“. ומתרץ הנוב"ג²⁴ שרק התרומה מחלק בניי אינה נוהגת לדורות (כי לדורות – אין נותנים חלק מן השבי והמלקוח להעם היושב בכית), משא"כ התרומה ממחצית תופשי המלחמה נוהגת לדורות (לדעת הבה"ג וכו'), עיי"ש בארוכה.

עפ"ז יש לבאר אריכות הכתוב בהתרומה שלקחו מחלק יוצאי הצבא – כי זה נוגע לדורות, משא"כ התרומה שלקחו ממחצית בניי, מכיון שאינה נוהגת לדורות, מקצר בה²⁵.

(20) הובא בסהמ"צ להרמב"ם שרש ג.

(21) שם.

(22) הובא במג"א וקנאת סופרים על

ספהמ"צ שם.

(23) מנחות עז, ב.

(24) מהדו"ת יו"ד סוף סר"א.

(25) וראה צפע"ג עה"פ עוד תי' ע"ד

ההלכה.

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com